కథానిక

పనసడు

– శ్రీనివాస శాస్త్రి

16/10/88

''ఊరూ! ఏరువైపో! నీరువైపో! ఉప్పెన వైపో! ముడుచుకున్న మూడోకన్ను తెరు!''

వినిపించని శోకాల శిలారవళికి గచ్చుకట్టి పోయిన పనసడు తన గుండెకి మాత్రమే వినపడేలా విసిరిన శాపం అది!

*** *** ***

ఊరిమీద పనసడికి కోపంగా ఉంది.

ఊళ్ళో చేతబళ్ళు పెరిగాయని జనం చెప్పుకుంటున్నారు. ఉన్నది మాటయాభైమందే అయినా 'చేతబడి' అనుమానంతో అప్పుడే ఐదుగురికి పళ్ళు పీకేశారు. మరొకణ్ణి తగలెట్టెయ్యబోతే వాడు పారిపోయి పొరుగూర్లో తల దాచుకున్నాడు.

అంత చిన్న వూళ్ళోనూ పెళ్ళిళ్ళుకాని ఆడపిల్లలు చాలామందే లెక్క తేలుతున్నారు. చదువుకున్న మగవెధవలు ఉద్యోగాలంటూ పట్నాలుపట్టి పోయారు.

పెళ్ళాల్ని ఏలుకోని మొగుళ్ళూ, మనియార్డర్లు మింగేసే పోస్టలతనూ, కడుపునొప్పికి మందంటూ ఏదో మింగించి పైలోకాలకి పంపించే 'డాకటేరు'కూడా ఉన్నారావూళ్ళో. ఒకప్పుడు విర్రవీగుతూ మీసాలు మెలేస్తూ రాజకీయాలు నడిపిస్తూ తాచుపాము సొగసుతో తిరిగిన వాళ్ళంతా ఇప్పుడు ముసిలాళ్ళయిపోయి 'గోతికాడ నక్కల' మాదిరిగా ఇళ్ళ అరుగులమీద ముడుచుకు కూచుంటున్నారు.

ఊరికి తార్రోడ్డొచ్చింది. కాని బస్సులు ఆగవు. కాలవ తవ్వారు. అందులోకి నీళ్ళు ఒదలక ఏడేళ్ళయ్యింది. 'రాజకీయాలంట!'

మునుపుకూడా ఊరు పరిస్థితి ఇంతకంటే మెరుగ్గా ఏమీ లేదు. కాని అప్పటి జనం వేరు– ఆ కథవేరు. ఊళ్ళో అందరూ ''మనూరికేంరా! లోకంమీద ఇంత సుభిక్షంగా వెలిగే ఊరు మరోటి లేదు!'' అనుకునే వారు. హాయిగా గుండెలమీద చెయ్యివేసుకు పడుకునేవారు. ఊరికి అటూ ఇటూ మిల్లులొచ్చాయి. కలప అడితులు లేచాయి. కైకలూరు దగ్గర చమురుపడింది. రోడ్లొచ్చాయి– లారీలకోసం! కానికథ మారలేదు– ఊరికి!

పనసడి కోపానికదికాదు కారణం. అన్నింటికీ మించి గుడ్డిది 'సచ్చిపోయింది'!

గుడ్డిదనే వారు. జెడ్డిదనే వారు. ఇంకా చాలా పేర్లుపెట్టి పిలిచేవారు కామందులు. కామందుల పిలుపులూ నిలుచున్న చోట మనిషిని కట్టేసేపలుపులూ ఒక్కటే. గుడ్డిది అసలు గుడ్డిదీ కాదు, జెడ్డిదీ కాదు. కాళ్ళు, చేతులూ ఆడిచ్చేబతికేది, కళ్ళతోనే చూసేది.

అది సచ్చిపోయింది. అది తనకేమీ కాదు. ముప్పయ్యేళ్ళ కిందటదాని పెనిమిటిపోయాడు. దిక్కులేని 'గుడ్డిది' నేల కూడా లేనిదయింది. తన సంగతికొస్తేఅప్పుడూఇప్పుడూ ఒక్కటే. తనకి పనసడు అని పేరుంది. ఇంక ఏమీ లేదు. అంచేత గుడ్డిదాన్ని తాను చేరదీయకుండా దూరంగా ఉండిపోయాడు.

జనాన్నందర్నీ దూరంగా ఉంచే జమిందారుగారి అబ్బాయి ఓసారి దాని పాకలోకి దూరాడు. ఓ 'నోటు' చూపించి ఏదో చేయబోతే అది అరిచింది. తను పాకలోకి దూసుకెళ్ళిపనసకత్తితో 'ఆరి' మీది మీదికెళ్ళి కుత్తుకమీద కత్తెట్టి అరిస్తే– 'అబ్బాయిగారు' పరుగో పరుగు.

అంతకుముందు జమిందారుగారి దగ్గర తను పెద్ద పాలేరు.

ఆ 'ఇసేసం' జరిగినాక ఆ కొలువు పోయింది. ఊరు మొత్తానికి పాలేరయ్యాడతను. ఊరిపాలేరూ ఊర కుక్కా ఒక్కటే. ఒకటే గౌరవం. కాని పనసడంటే పనసకత్తి!

పనసడంటే పనస కత్తి అని తెలిసినవాళ్ళు ఇప్పుడావూళ్ళో ఆట్టేలేరు. వేళ్ళమీద లెక్కపెట్టొచ్చు. వాళ్ళకైనా ఆ సంగతి గుర్తున్నట్టు లేదు.

''ఊరిమీద పనసడి కోపానికది కూడా కాదు కారణం.

గుడ్డిది చావొచ్చి చచ్చిపోయింది. ''దిక్కులేనోళ్ళు కూడా ఆలస్యంగా సచ్చిపోతన్నారు'' అని ఊరు గునిసింది.

'పంచభూతాల సాచ్చీకంగా' పనసడికి మాత్రం ఊరినీ తననీ కలిపే పేగేదో తెగిపోయినట్టయ్యింది.

దాని చావు ఘనంగా చేద్దామని అనుకున్నాడు. వల్ల కాలేదు. ఊరు కొత్తగా తనని ఇప్పుడు ముసలాడా అని పిలుస్తోంది!

'ఒరే పనసడా! వచ్చి గడ్డిమేటు సర్దెహె!' అని పనిచెప్పేవాడు లేడు.

''గోడ పడిపోయింది. తాపీ మేస్త్రీని తోలుకురారా!'' అని పకుర్యారికి తరిమేసే వాడు లేడు.

బెండడి తొక్కుతానని సర్దా పడతాడు తను. ''ముసిలాడివి నీవల్ల అయ్యేపనా. కూర్దబ్బులకోసం ఆశ కూడదు. పో '' పొమ్మనే వాడు ఓ కామందు.

తను ఊరు మొత్తానికి చేతికర్రలా ఉపయోగపడినప్పుడు సిట్టే.పొట్టే తమ్ముళ్ళు తన చుట్టూ చేరేవారు. వాళ్ళకోసం గొంతెత్తి పదాలు పాడుతూ అడుగులేసే వాడు. వాళ్ళు నవ్వినవ్వి సచ్చేవారు. ఆ అమ్మళ్ళు కూడా ఇప్పుడు ఆరిందలయిపోయారు. వాళ్ళకి తను అక్కర్లేని ముసలాడయిపోయాడు.

''ఇద్దరు బిడ్డల్ని ఎత్తుకోంగానే మగాడి గురించి తెలిసిపోద్దా ఆడంగులకి''– అదీ పనసడి ఆశ్చర్యం.

'ముసలాడని పిలిస్తే పిలుచుకోండి– పిల్చి ఇంత పని చెప్పకపోతే ఎంత అగుమానం?'' అదీ పనసడి ప్రశ్న.

పనసడు కొబ్బరి చెట్లెక్కి కాయలు దింపగలడు. కొబ్బరి కాయలని గునపం నేలలో పాతి డొక్కలు తియ్యగలడు. రోజుకి వెయ్యి కాయలు చులాగ్గా ఒలవగలడు.

పన్చెప్పేవాడు పత్తా దొరికితే సత్తా చూపించాలని ఉంది పనసడికి.

ఆ పత్తా దొరకకే ఊరిమీద కోపంగా ఉంది.

ఊళ్ళో చిన్నా చితకా పన్లకి కూడా కూలీ రేట్లు పెరిగాయి. వయసులో ఉన్నవాళ్ళు అన్నిటికీ ఎగబడుతున్నారు.

''ఈ గుడ్డిదాన్ని మనువాడి ఉంటే బాగుండిపోయేది. నాకూ ఓ వయసు కొడుకుండేవాడు'' అని పనసడు బాధపడ్డాడు గుడ్డిదాని శవం దగ్గర కూచుని.

చేతినిండా పనిదొరికిఎన్నిరోజులు, నెలలు, ఏళ్ళయిందో. కండరాలు తీపులు పెడుతున్నాయి. గుండెకాయ సోమరిదై పోయింది.

ఆలోచనలకి అగ్గిరాజుకోడం మొదలైంది.

ఊరిమీద కోపంగా ఉంది.

పనిచేసే శక్తున్న పనసడికి ఊరిని శపించే శక్తిలేదు.

*** *** ***

గుడ్డిదానికి దగ్గరుండి చావు జరిపించాడు పనసడు.

శ్మశానం నించి తిన్నగా సారా అంగడికి వెళ్ళి కడుపునిండా తాగాడు. కడుపుకి సారా ఎకసెక్కం అయిపోయినప్పుడు– గుడ్డిదాని చావు ఆ మేరకు ఘనంగా జరిపినట్టు మనసుకో 'గొప్ప' తోచింది. సారాకొట్టునుంచి బయల్దేరితే ఓ కుర్రాడు నెత్తిమీద కట్టెల మోపుతో ఎదురొచ్చాడు.

''చుట్టముక్క ఎలిగించుకుంటా తాతా! కట్టెమోపు దించాల. ఓ చెయ్యేస్తావా'' అనడిగాడు కుర్రాడు.

పనసడు 'ఓ' అన్నాడు.

కట్టెమోపు దించినట్టే దించి మళ్ళీ ఎత్తి నెత్తిమీద పెట్టుకున్నాడు.

పరుగు మొదలు పెట్టాడు!

బరువుకి అడుగులు తడబడుతున్నాయి. కాని కండరాలు 'తీపు' తీర్చుకొంటున్నాయి.

కుర్రాడు గోలగోలగా అరుస్తూ వెంటపడ్డాడు.

దారికి అడ్డొచ్చాడు. మీదపడబోయాడు. అంత బరువునీ మోస్తూ లాఘవంగా పక్కకు దూకాడు పనసడు.

మళ్ళీ వెనక్కి పరిగెట్టాడు.

కుర్రాడు చేతికి దొరికిన కర్ర విసిరాడు.

పనసడు కట్టెతో సహా కుప్ప కూలిపోయాడు.

''కట్టెలు దొబ్బేద్దామనుకున్నావా ముసలోడా. అబ్బాయిగారికి చెబుతా ఉండు'' కుర్రాడు ఏదో 'లప్ప' పోయినట్టు వగరుస్తున్నాడు.

''చెప్పుకోరా చెప్పుకో. నా వల్ల అయ్యే పన్లున్నాయని తెలుస్తాది అబ్బాయిగారికి. అలా కాపోయినా ఏం పర్లే. తలకొట్టి మొలేత్తాడా? ఊళ్ళొంచి తరిమేత్తాడా! నేనేపోతున్నా. ఇదిగో ఆకాశంలో మండుతున్న సూరీడి సాచ్చిగా నేనీ ఊరుఇడిసి పోతన్నా..'' అని సవాలు చేశాడు పనసడు.

''ఊరొదిలేసి ఎలా బతుకుతావే?'' కుర్రాడు ఆశ్చర్యపోతూ అడిగాడు.

''గంజి కాచుకు బతకడానికి ఓ ఊరు కావాలేంటెహె. సూద్దువుగాని –''

పనసడు దెబ్బతగిలిన కాలిని ఈడ్చుకుంటూ శ్మశానం దిక్కు బయలుదేరాడు.

** ** **

ఊరి బైట –

శ్మశానం దగ్గర –

తోట తోపుల్లో –

తడికెలు కమ్మలతో వేసిన గుడిసె. అందులో పనసడు. వాడి గుండెలో గుడ్డిది.

చెట్ల కింద రాలే సపోటా పళ్ళు... బొప్పాయి కాయలు... చింతపండు... నేరేడి పళ్ళు... తాటిపళ్ళు... ముంజెలు... మామిడి కాయలు... ఉసిరి కాయలు... రాతి ఉప్పు... కారావుగుండ... ఎలా వచ్చిందో తెలియని ఓ బియ్యం మూట...

ఆరునెలలు గడిచిపోయాయి.

పంచుకోవడానికి మనిషి లేక మనసులో ఊరిమీద కోపం అలాగే పేరుకుపోయింది.

కండరాలు పనికోసం తీపులు పెట్టడం మానేసాయి. 'పొద్దు వాల్చడానికి నా శరీరం తయారుగా ఉందా' అనుకున్నాడు పనసడు.

ఊరు ఎలా ఉందో చూసొస్తాను అని పాకలో తనకి తోడుంటున్న కుక్కతో చెప్పాడు.

అది నేను కూడా వస్తానన్నట్టు ఉత్సాహపడింది. రావొద్దని కోప్పడ్డాడు పనసడు. ''ఎదవ లంజికొడక. ఆ ఊరు మన్ది కాదురా నాయనా. ఆ ఊరోళ్ళకి నేనే ఓ బరువు. నువ్వు దేనికంట. పాకలో పడుండు. సిటికెలో ఒచ్చేస్తా''.

ఆ కుక్క పనసడు చెప్పినట్టు వినక తప్పదని తెలుసుకుని వినయం నటిస్తూ తోక ముడుచుకు కూచుంది.

''ఎదవ. ఈ లంజికొడుకు లేకపోతే గంజి కూడా కాచుకోకపోదును –'' అని ప్రేమగా దాని వీపు నిమిరి పాక బైటికొచ్చాడు.

ఊరివైపు అడుగు వేసాడు. కర్ర బలంగా తాటించుకుంటూ ఊళ్ళోకెళ్ళాడు. విశేషాలేమీ లేవు...

పనసడిని కొంతమంది గుర్తుపట్టి తప్పుకున్నారు.

మొన్నను ఊరు మొత్తానికీ పాలేరుని చేసినవాళ్ళు –

నిన్నను ముసిలాడని తనకి పని చెప్పడం మానేసినవాళ్ళు –

ఆర్నెలు తాను ఊరిని వెలివేస్తే తనని చూసి భయపడుతున్నారు. పక్కకి తప్పుకుంటున్నారు.

పలకరించడం లేదు– పిల్చి పని చెప్పడం లేదు.

పనసడు కర్ర తాటించుకుంటూ నడుస్తున్నాడు. ఎవరన్నా పలకరిస్తే గోదావరైపోడానికి వాడి గుండె సిద్ధంగా ఉంది.

ఓ ఆడమనిషి ఆపింది.

''నీకిది న్యాయంకాదు పనసడా! బతకలేకపోతే కాలవలో దూకి సావాలిగాని ఊరి పెద్దల్ని తిట్టి శ్మశానంలో కాపరం ఎడతావా! ఊరిమీద మంత్రాలు ఏసి మనుషులకి రోగాలు తెప్పిస్తావా? నీ పళ్ళు పీకితే పాపం ఉందా అంట'' ఆ ఆడమనిషి చిన్నగా మొదలు పెట్టి గొంతు పెద్దది చేస్తోంది.

ఇంకా నలుగురూ పోగవలేదు –

పనసడు నిలుచున్నచోటనే శిల అయిపోయేవాడే – చప్పున తేరుకుని – ఎంత వేగంగా నడచాడో తెలియదు – తన పాకలో కొచ్చిపడ్డాడు.

''ఊరూ! ఏరు వైపో! నీరు వైపో? ముడుచుకున్న మూడో కన్ను తెరు?''

వినిపించని శోకాల శిలారవళికి గచ్చుకట్టి పోయిన పనసడు తన గుండెకి మాత్రమే వినపడేలా శాపం విసిరాడు.

''గుడ్డిదానా నీకాడి కొచ్చేస్తా!!''

** ** **

''ఊరూ! ఏరయిపో !'' అని పనసడు శపించడం ఏ ఏరు విని ఏ కాల్వకి చెప్పి ఏ నదిని రెచ్చగొట్టి సముద్రుడి చెవిన వేసిందో తెలియదు –

పనసణ్ణి పలకరించడానికి సముద్రం బయలుదేరింది!

** ** **

''ఒరయ్యో! ఉప్పెన! ఉప్పెన!!''

గచ్చుకట్టిన అచేతనం నించి బయటపడి పరుగు పెట్టాడు పనసడు అటూ ఇటూ. తన పాకలోకి దూకాడు.

''నేను చచ్చిపోతున్నాను...'' ఉప్పెన కెరటం దిశగా ఉగ్రంగాపరిగెడుతున్న కుక్కకి చెప్పాడు వెనకనించి.

''నేను చావకుండా ఏదీ ఆపదు. కానీ గుండెల్లో గుడ్డిది. ఊరిమీద కోపం? ఏం కావాలి అవి''

పాకని రక్షించుకోవాలని పాకలో మిగిలినవి సముద్రుడి కంట పడకుండా దాచెయ్యాలని ప్రయత్నించి అంతలో చూరుకి వేలాడుతున్న కల్లుకుండ పిలిస్తే ఆబగా దించి తడబాటులో నోరు తడవకముందే కుండ ఎత్తేశాడు పనసడు... బాధ పడలేదు...

పెద్దదే 'ఇసేసం!'

తూరుపు నించి తాటెత్తు కెరటం తరుముకొస్తోంది!

గాలికి చెట్లు బెమ్మ రాక్షసుల్లా జుట్లు విరబోసుకు నర్తిస్తున్నాయి?

ఊరు దిశగా పరుగు లంకించుకున్నాడు పనసడు!

''బతకటం ఎక్కువయి పోయిన నా కొడకల్లారా! లెండెహె! ఉప్పెన – పారిపొండెహె!''

అరుస్తున్నాడు.

కాని – ఎక్కడికి పారిపోగలడు.

** ** **

తెల్లారింది.

ఊరుని ఉప్పెన నీటిలో చూపులతో వెతుకుతున్నాడు పనసడు.

ఊరు కనపడటం లేదు.

''అసలే అర్ధాయుష్షు మాలోకం ఎదవలు ఊళ్ళో ఒక్కడన్నా బతుకున్నారో లేదో–'' అనుకుంటూ తాటిచెట్టు దిగుతున్నాడు వాడు! ●

కథా రచయితలకు ఆహ్వానం!

తెలుగువారి జీవనాన్నీ, సంస్కృతినీ సంఘర్షణనీ ప్రతిబింబించే కథలకు 'ఆదివారం ఆంధ్రజ్యోతి' ఆహ్వానం పలుకుతోంది.

మానవ జీవనంలోని వివిధ కోణాలమీద వెలుగు ప్రసరించే, ఆసక్తికరమైన కథలకు ప్రాధాన్యత వుంటుంది. కథలు నాలుగు లేక అయిదు అరఠావులకు మించకూడదు. కనీసం 2,500 పదాలకు తగ్గక ఉండాలి! కథలు ఈ కింది చిరునామాకి పంపించాలి.

ఎడిటర్,
'ఆదివారం ఆంధ్రజ్యోతి' ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రిక,
బంజారా హిల్స్, రోడ్ నెం.3,
హైదరాబాద్- 500 034